

УДК 339.543(477)

JEL Classification: E65, E69, P45

*Нагорічна О.С.,
канд. пед. наук, старш. наук. співроб.,
заступник директора інституту з наукової роботи –
начальник Науково-дослідного центру митної справи,
Науково-дослідний інститут фіскальної політики УДФСУ*

ЕВОЛЮЦІЙНІ АСПЕКТИ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ МИТНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Постановка проблеми. Поглиблення процесів інтеграції та глобалізації, що супроводжують розвиток світової економіки, передбачає гармонізацію національного законодавства України із міжнародними нормами та стандартами. Впровадження і використання міжнародних норм вимагає детального дослідження еволюційних аспектів становлення та розвитку митної політики, яке необхідне для того, щоб зрозуміти її джерела, визначити основні процеси та тенденції, за якими вона реалізується та розвивається. У свою чергу, це дозволить визначити роль та значення митної політики у системі реалізації функцій держави, механізм формування та напрями її вдосконалення. З'ясування зазначених аспектів, з метою розроблення подальшої стратегії дій, стає можливим за допомогою історичного екскурсу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання еволюційного розвитку митної системи Незалежної України є досить актуальними у наш час. Серед провідних вітчизняних вчених, які займалися цією проблематикою, варто відзначити І. Бережнюка, П. Пашка, К. Гальського, О. Гребельника, А. Дубініну, О. Дячка, К. Колесникова, Б. Кормича, О. Морозова, В. Острога, Д. Приймаченка. У сучасній науковій літературі, зокрема, у працях В. Чорного, Л. Деркача, аналізувалися різні етапи розвитку та становлення митної справи в Україні. Разом з тим, питання, пов'язані із дослідженням еволюційних аспектів становлення та розвитку митної політики в Україні, потребують подальшого вивчення, що і обумовлює актуальність теми.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження еволюційних аспектів становлення та розвитку митної політики в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. На своїх початках митна політика відігравала виключно фіскальну функцію, акумулюючи фінансові ресурси для державної скарбниці. Згодом стало зрозуміло, що завдяки митним важелям можна стимулювати власне виробництво, обмежувати ввезення іноземних товарів, переорієнтувати транспортні потоки тощо, що у свою чергу заклало підвалини регуляторної функції митної політики. Потреба в захисті митного кордону, протидії контрабанді та порушникам митних правил, забезпечення митної безпеки зумовила виокремлення захисної функції як невід'ємної частини митного функціоналу. Тому варто розглянути основні еволюційні етапи становлення митної політики в Україні.

16 липня 1990 року Верховною Радою УРСР прийнято Декларацію про державний суверенітет України. Розділ VI Декларації передбачає, що «Українська РСР самостійно створює банкову (включаючи зовнішньоекономічний банк), цінову, фінансову, митну, податкову системи, формує державний бюджет, при необхідності впроваджує свою грошову одиницю» [1]. З цього часу починається формування новітньої митної системи України. 25 червня 1991 року приймається Закон України № 1262-XII «Про митну справу в Україні», який вперше визначив правові основи організації митної справи в Україні, орієнтованої на формування спільного ринкового простору і митних союзів з іншими державами. Статтею 1 передбачалося, що «Україна як суверенна держава самостійно створює власну митну систему і здійснює митну справу. Митна справа є складовою частиною зовнішньополітичної і зовнішньоекономічної діяльності України. Митна справа в Україні включає в себе встановлення порядку та організації переміщення через митний кордон України товарів і предметів, обкладення митом, оформлення, здійснення контролю та інших заходів щодо реалізації митної політики в Україні» [11]. Хоча Закон містив лише 11 статей, та вони охоплювали практично усі напрями здійснення митної справи.

12 грудня 1991 року приймається перший Митний кодекс Незалежної України, що визначав принципи організації митної справи в Україні з метою створення умов для формування ринкової економіки та зростання активності зовнішньоекономічної діяльності на основі єдності митної території, мит та митних зборів, а також був спрямований на забезпечення додержання митними, іншими державними органами, суб'єктами зовнішньоекономічної і господарської діяльності, а також громадянами прав та обов'язків у галузі митної справи.

Проте з розвитком митної системи з'явилися і нові виклики, зокрема: Україна активно позиціонувала себе на міжнародному рівні, тому укладалися міждержавні договори та ратифікувалися міжнародні документи, але одночасно з цим виявлялися акти дублювання функцій в митній системі, почався розквіт корупції. Виникала необхідність проведення реформ. У 1996 році Державний митний комітет перейменовують у Державну митну службу, змінюється структура, впроваджуються перші технологічні рішення щодо космічної системи зв'язку з усіма митницями, налагоджується взаємодія з Всесвітньою митною організацією. Активно працювала Митно-тарифна рада. Очевидними стають і проблеми митно-тарифної політики. Необхідність захисту власного виробника з одночасним дотриманням взятих на себе зобов'язань за міжнародними угодами, а також розвиток тіньового виробництва потребували ретельного аналізу та виважених кроків [2].

Незважаючи на процеси удосконалення митного законодавства, на початку нового тисячоліття поза нормами Митного кодексу 1991 року залишалися кардинальні питання реформування економіки української держави, послідовний процес становлення ринкових механізмів у країні. Крім того, у вказаному Кодексі не знайшла належного втілення реалізація державної політики становлення та подальшого розвитку митної системи України, роль митних органів у формуванні державного бюджету, митно-тарифному регулюванні, організації безкомпромісної боротьби з контрабандою і порушеннями митних правил.

Враховуючи суспільний запит, митна політика, зокрема її сутнісний зміст, функції тощо стає предметом дослідження багатьох науковців. Наприклад, С. В. Ківалов і Б. А. Кормич у підручнику «Митна політика України» зазначають, що митна політика – це складова внутрішньої і зовнішньої політики, яка визначає зміст діяльності держави та її компетентних органів у сфері регулювання зовнішньоекономічних відносин та організації митної системи і має на меті захист національних інтересів, національної безпеки й економічного суверенітету держави [4, с. 9]. Таку позицію підтримують й інші вітчизняні дослідники [8, с. 50 ; 13, с. 135]. Наведені визначення поняття митної політики характеризують і пояснюють окремі її сторони, вони взаємопов'язані та доповнюють одне одного, що підтверджує багатоаспектність митної політики, її вплив на різноманітні сфери суспільного життя.

За час, що минув після набрання МК України 1991 року, суттєвих змін зазнало законодавство України: прийнята Конституція України, чимало нових нормативно-правових актів з'явилося в зовнішньоекономічній, податковій, валютній сферах. Окремі норми Митного кодексу 1991 року суперечили Конституції України, деяким іншим актам законодавства, що призводило до конфліктних ситуацій із суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності, особливо при розгляді претензій митних органів до порушників митного законодавства в судах. Ці та інші фактори вимагали прийняття нового МК України. Тому 11.07.2002 Верховною Радою України четвертого скликання був прийнятий новий МК України, який адекватно відобразив реалії економічного і суспільного життя нашої держави, зовнішньоекономічних зв'язків України, становище і роль митної служби в системі органів управління. Саме у цьому Митному кодексі вперше з'являється окрема стаття, у якій дається визначення митної політики: «Митна політика – це система принципів та напрямів діяльності держави у сфері забезпечення своїх економічних інтересів та безпеки за допомогою митно-тарифних та нетарифних заходів регулювання зовнішньої торгівлі». Також уточнюється мотиваційна частина: «Митний кодекс України визначає засади організації та здійснення митної справи в Україні, регулює економічні, організаційні, правові, кадрові та соціальні аспекти діяльності митної служби України; спрямований на забезпечення захисту економічних інтересів України, створення сприятливих умов для розвитку її економіки, захисту прав та інтересів суб'єктів підприємницької діяльності та громадян, а також забезпечення додержання законодавства України з питань митної справи» [5]. Науковці, продовжуючи дослідження, пропонують своє бачення визначення поняття митної політики. Так, Д. В. Приймаченко у монографії «Митна політика держави та її реалізація митними органами» зазначає, що митна політика – це відносно стабільна, організована діяльність державних інституцій, скерована на визначення мети та напрямків загальнодержавної політики в конкретній сфері та їх реалізація за допомогою політико-правових, економічних, організаційних заходів, спрямованих на захист національних інтересів і безпеки [9].

До того ж, погляди науковців та законотворців, зважаючи на різні підходи, так і не трансформувалися у єдину думку щодо поняття митної політики.

Подальше становлення ринкової економіки в Україні та формування її як правової держави вимагали відповідного законодавчого регулювання економічних відносин, які виникали між суб'єктами господарської діяльності. Трансформаційні перетворення, які відбувалися в економіці на початку другого десятиліття нашого століття, накладають свій відбиток на відносини у сфері ЗЕД та галузі митної справи. У 2012 р. набув чинності новий МК України. Така необхідність обумовлена, з однієї сторони, потребою перегляду принципів функціонування системи митно-тарифного регулювання ЗЕД, а з іншої – прагненням законодавця узгодити вітчизняну законодавчу базу ЗЕД з міжнародними стандартами, привівши її до вимог Генеральної угоди про тарифи й торгівлю, Кіотської конвенції про спрощення та гармонізацію митних процедур, Стамбульської конвенції про тимчасове ввезення та інших актів міжнародного права [3].

У першій редакції Митного кодексу 2012 року стаття про державну політику у сфері державної митної справи була викладена так: «Державна політика у сфері державної митної справи – це система цілей, принципів, функцій, напрямів, засобів і механізмів діяльності держави, спрямованих на забезпечення національних митних інтересів та безпеки України, регулювання зовнішньої торгівлі та захист внутрішнього ринку, розвиток національної економіки та її інтеграцію до світової економіки, наповнення державного бюджету, які реалізуються через:

- 1) механізми тарифного та нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності;
- 2) участь у митних союзах, зонах вільної торгівлі та міжнародних договорах (конвенціях) з митних питань;
- 3) встановлення порядку переміщення товарів через митний кордон України та здійснення їх митного контролю;
- 4) законодавство України з питань державної митної справи» [6].

Необхідність удосконалення здійснення митної справи та реалізації митної політики було реалізовано через створення 24 грудня 2012 року Міністерства доходів і зборів України. Такий крок призвів до того, що вперше формування державної митної політики та її реалізація стали завданням одного міністерства.

Серед стратегічних цілей розвитку Міністерства з'являється розроблення та впровадження ефективної моделі надання «сервісу» громадянам та бізнесу, що позитивно сприйнято суспільством, проте протилежним було бачення фахівців-практиків митниці.

Новоутвореним Міністерством ініціюються зміни у Митний та Податковий кодекси. Задекларовані місія Міністерства доходів і зборів України, бачення та принципи роботи вимагали від керівництва таким потужним утворенням чіткої структури, взаємодії, мобільності та компетентної управлінської команди. Однак, на практиці стали очевидними прорахунки керівництва в управлінні, що призвело, у першу чергу, до послаблення митної складової. Тому, 28.02.2014 року Верховна Рада рекомендувала «Кабінету Міністрів України при реформуванні системи центральних органів виконавчої влади здійснити комплекс заходів, спрямованих на ліквідацію Міністерства доходів і зборів України та утворення відповідних центральних органів виконавчої влади у сфері податкової та митної політики». Про помилковість рішення щодо об'єднання двох служб йшлося й під час засідання Уряду у 2014 році, зокрема у пояснювальній записці до Постанови КМУ від 01.03.2014 № 67 «Про ліквідацію Міністерства доходів і зборів та відновлення діяльності обох служб» зазначалося, що створення та діяльність Міністерства доходів і зборів України засвідчило свою недосконалість, некерованість та можливість використання корупційних складових. Проте, уже 21.05.2014 приймається інше рішення «Про утворення Державної фіскальної служби» та втрату чинності попереднього рішення» [15].

З огляду на такі трансформації, змінюється і визначення поняття митної політики: «Державна митна політика – це система принципів та напрямів діяльності держави у сфері захисту митних інтересів та забезпечення митної безпеки України, регулювання зовнішньої торгівлі, захисту внутрішнього ринку, розвитку економіки України та її інтеграції до світової економіки. Державна митна політика є складовою частиною державної економічної політики» [7].

Як видно із визначення, митні інтереси є складовою частиною національних інтересів, а митна безпека є логічною компонентою національної безпеки. Головним суб'єктом забезпечення митної безпеки є митні органи, діяльність яких є одним із важливих елементів у забезпеченні національної безпеки держави. Об'єктом митної безпеки є митні інтереси держави, які забезпечують як зовнішньоекономічну, так і митну безпеку. Місце митної політики у державній політиці національної безпеки визначається її завданням. Детальний аналіз визначення поняття митної політики дозволяє зробити висновки про те, що митна політика повинна забезпечувати переважно захисні функції, а не сервісну як доміную, яка активно лобіюється протягом останніх років.

Тому, аналізуючи поняття митної політики, функціонал структурних підрозділів ДФС, а також на підставі міжнародних документів митного спрямування, виокремлюємо такі функції митної політики: захисну – забезпечення захисту митних інтересів, забезпечення митної безпеки України та захист основних прав людини; управлінську – керівництво митною адміністрацією, її структурними підрозділами; прогностичну – вироблення науково обґрунтованих напрямів діяльності держави у сфері здійснення митної справи; нормативну – підготовка пропозицій щодо законодавчого регулювання здійснення митної справи; регулятивну – упорядкування, регламентація внутрішньовідомчих, національних, міжнародних, міждержавних відносин; інтегруючу – консолідація держави, учасників ЗЕД, суспільства.

Формування та реалізація митної політики ґрунтуються на принципах, зазначених у табл. 1.

Належне виконання функцій з дотриманням зазначених принципів реалізації митної політики сприятиме економічній конкурентоспроможності, соціальному та безпековому розвитку держави.

Враховуючи поняття митної політики, а також викладене вище, механізм формування та реалізації митної політики можна подати у вигляді рис. 1.

Таблиця 1

Принципи формування та реалізації митної політики

Назва	Зміст
Законності	– дотримання вимог законодавства з митної справи
Професіоналізму	– надання послуг митницями ґрунтується на знаннях митного законодавства з дотриманням етичних принципів
Цілісності та системності	– науково обґрунтовані структура, функції митної адміністрації, а також стратегії, концепції діяльності й послідовна їх реалізація з досягненням поставленої мети та поетапний аналіз виконання
Співпраці (взаємодії)	– міжнародна, міждержавна, національна, регіональна
Лідерства	– в організаційному розвитку та модернізації, у тому числі впровадження сучасних інформаційних технологій, концепцій управління персоналом тощо
Прозорості	– чіткі і зрозумілі правила діяльності
Чесності	– як моральна якість, у т.ч. нетерпимість до корупції
Передбачуваності	– вчасне та належне виконання взятих зобов'язань
Соціальної відповідальності	– сприяння економічному зростанню держави завдяки захисту митних інтересів держави та гарантуванню митної безпеки
Відповідальності	– покарання за порушення є обов'язковим та невідворотним

Джерело: сформовано автором

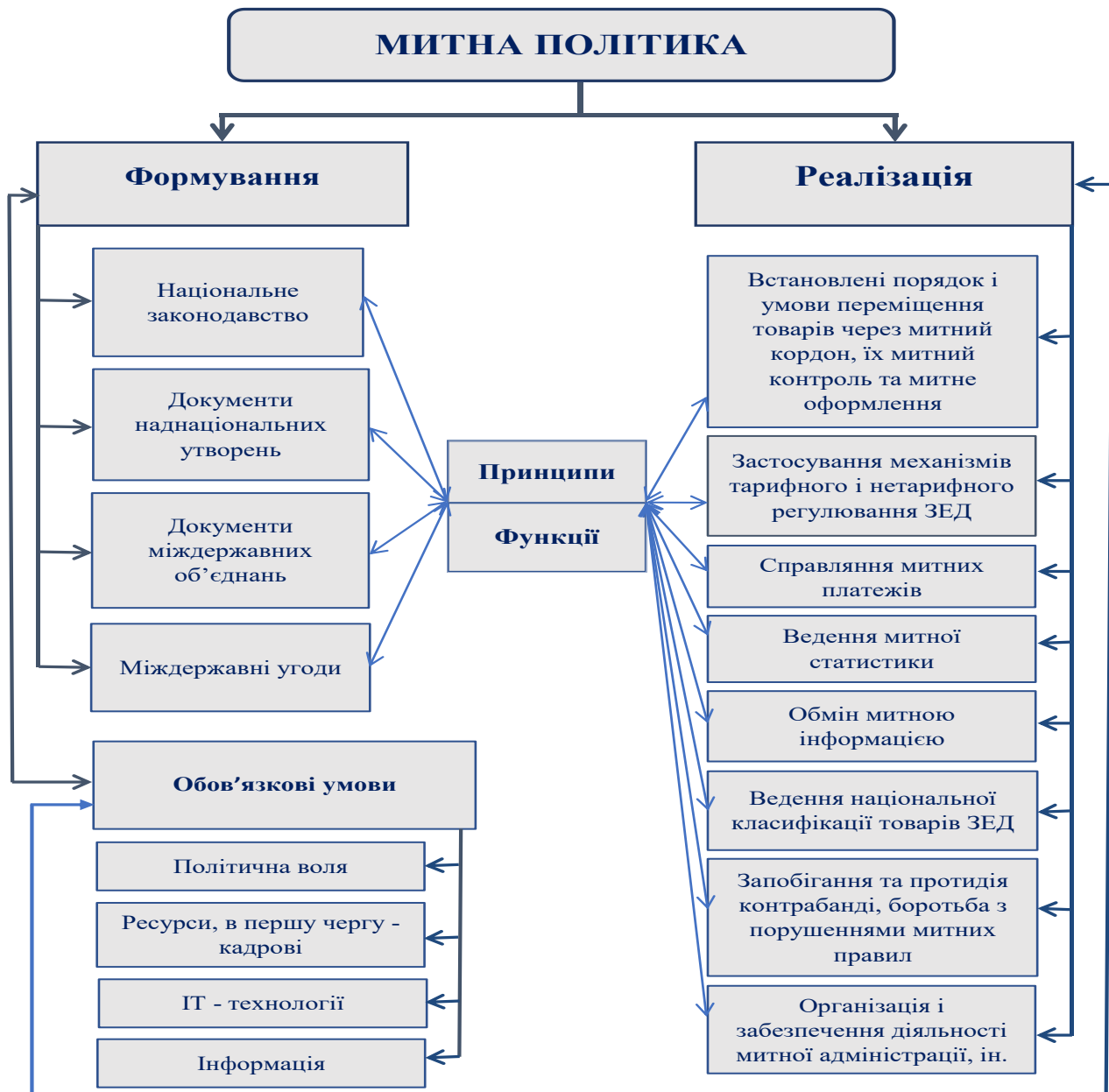

Рис. 1. Механізм формування та реалізації митної політики

Джерело: сформовано автором

У продовження дослідження зазначимо, що Міністерство фінансів продовжує роботу над реформуванням митної складової в рамках реформування ДФС як якісної сервісної служби. З останніх нововведень – рішення Уряду про утворення Державної податкової служби України та Державної митної служби України шляхом реорганізації Державної фіскальної служби [10].

Реформування системи органів, що реалізують державну податкову та митну політику, передбачається здійснювати за такими напрямками, зокрема:

спільні напрями реформування системи органів, що реалізують державну податкову та митну політику:

- оптимізація організаційної та функціональної структури;
- удосконалення процедури адміністративного оскарження;
- управління інформаційними системами та технологіями;
- розвиток персоналу, реформи для забезпечення доброчесності та антикорупційні заходи;
- прозорість та контрольованість реформи;

напрями реформування в частині реалізації державної митної політики:

- сприяння безпеці та міжнародній торгівлі, включаючи спрощення та гармонізацію митних процедур;

- сприяння ефективному справлянню митних платежів;
- розвиток інфраструктури, електронних технологій та сервісів для міжнародної торгівлі;
- захист суспільства, громадського здоров'я і безпеки навколишнього природного середовища та боротьба з незаконним переміщенням наркотичних засобів та зброї;
- підвищення ефективності міжнародного митного співробітництва [12].

У Положенні про Державну митну службу України (Держмитслужбу) зазначено, що вона є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра фінансів; а також реалізує державну митну політику, державну політику у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування законодавства з питань державної митної справи.

Основними завданнями Держмитслужби визначено:

1) забезпечення реалізації державної митної політики, зокрема забезпечення митної безпеки та захисту митних інтересів України і створення сприятливих умов для розвитку зовнішньоекономічної діяльності, збереження належного балансу між митним контролем і спрощенням законної торгівлі;

2) забезпечення реалізації державної політики у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування законодавства з питань державної митної справи, запобігання та протидії контрабанді, боротьби з порушеннями митних правил;

3) внесення пропозицій щодо забезпечення формування державної митної політики на розгляд Міністра фінансів [14].

Висновки з проведеного дослідження. Таким чином, дослідження еволюційних аспектів становлення та розвитку митної політики в Україні засвідчило необхідність вираженої державницької політики у митній сфері. Актуалізується це питання складним економіко-правовим становищем України, що поглиблюється подіями на Сході та окупацією АР Крим. Враховуючи потужний ресурсний потенціал та прагнення громадян, Україна зможе забезпечити задекларовану захисну функцію митної політики, сприятиме розвитку економіки України та її інтеграції до світової економіки, та відповідно, піднятися на рівень розвинених країн.

Бібліографічний список

1. Декларація про державний суверенітет України від 16.07.1990 р. № 55-XII. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1990. № 31. Ст. 429.
2. Деркач Л. «...о чем могу рассказать». Киев: «Аванпост-Прим», 2008. 466 с.
3. Думка експерта: Митний кодекс наблизив Україну до Європи. *Економічна правда*. URL: http://www.epravda.com.ua/news/2012/06/1/325246/view_print (дата звернення: 14.05.2019).
4. Ківалов С.В., Кормич Б.А. Митна політика України: підручник. Одеса: Юридична література, 2001. 256 с.
5. Митний кодекс України: Закон України від 11.07.2002 р. № 92-IV. *Офіційний вісник України*. 2002. № 31.
6. Митний кодекс України: Закон України від 13.03.2012 № 4495-VI. Перша редакція. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17/ed20120313> (дата звернення 12.05.2019).
7. Митний кодекс України: Закон України від 13.03.2012 № 4495-VI. Редакція від 11.08.2013. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17/ed20130811> (дата звернення 14.05.2019).
8. Настюк В.Я. Держмитслужба України – провідний орган у забезпеченні реалізації митної політики. *Митна справа*. 2002. № 1. С. 49-53.
9. Приймаченко Д.В. Митна політика держави та її реалізація митними органами: монографія. Дніпропетровськ: Академія митної служби України, 2006. 332 с.
10. Про затвердження положень про Державну податкову службу України та Державну митну

службу України: постанова КМУ від 06 березня 2019 р. № 227. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-zatverdzhennya-polozen-pro-derzhavnu-podatkovu-sluzhbu-ukrayini-ta-derzhavnu-mitnu-sluzhbu-ukrayini> (дата звернення: 12.05.2019).

11. Про митну справу в Україні: Закон України від 25.06.1991 р. № 1262-XII. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1991. № 44.

12. Про схвалення концептуальних напрямів реформування системи органів, що реалізують державну податкову та митну політику: Розпорядження КМУ від 27 грудня 2018 р. № 1101-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1101-2018-%D1%80> (дата звернення: 12.05.2019).

13. Риси́ч Й.Л. До питання про термін «митна політика». *Актуальні проблеми підготовки фахівців з митної справи: матеріали науково-практичної конференції*. Дніпропетровськ: АМСУ, 2001. С. 134-136.

14. Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-utvorennia-derzhavnoyi-podatkovoyi-sluzhbi-ukrayini-ta-derzhavnoyi-mitnoyi-sluzhbi-ukrayini> (дата звернення: 12.05.2019).

15. Nagorichna Olga. On the Issue of the Institutional Reform of the Fiscal Bodies and Their Scientific Support. *Eurasian Academic Research Journal*. 2016. № 5(05). P. 20-25.

References

1. Verkhovna Rada URSR (1990), Declaration on State Sovereignty of Ukraine, *Vidomosti Verkhovnoi Rady URSR*, no. 31, art. 429.
2. Derkach, L. (2008), "...o chem mogu rasskazat" [... about can I tell], «Avanpost-Prim», Kiev, Ukraine, 446 p.
3. Expert opinion: Customs Code brought Ukraine closer to Europe, *Ekonomichna pravda*, available at: http://www.epravda.com.ua/news/2012/06/1/325246/view_print (access date May 14, 2019).
4. Kivalov, S.V. and Kormych, B.A. (2001), *Mytna polityka Ukrainy* [Customs policy of Ukraine], textbook, Yurydychna literatura, Odesa, Ukraine, 256 p.
5. Verkhovna Rada Ukrainey (2002), *Mytnyi kodeks Ukrainy* [Customs code of Ukraine], *Zakon Ukrainy* dated 11.07.2002 no. 92-IV, *Ofitsiyni visnyk Ukrainy*, no. 31.
6. Verkhovna Rada Ukrainy (2012), *Mytnyi kodeks Ukrainy* [Customs code of Ukraine], *Zakon Ukrainy* dated 13.03.2012 no. 4495-IV, First edition, available at: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17/ed20120313> (access date May 12, 2019).
7. Verkhovna Rada Ukrainy (2012), *Mytnyi kodeks Ukrainy* [Customs code of Ukraine], *Zakon Ukrainy* dated 13.03.2012 no. 4495-IV, Version from 11.08.2013, available at: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17/ed20130811> (access date May 14, 2019).
8. Nastuiuk, V.Ya. (2002), "The State Customs Service of Ukraine is the leading body in ensuring the implementation of customs policy", *Mytna sprava*, no. 1, pp. 49-53.
9. Pryimachenko, D.V. (2006), *Mytna polityka derzhavy ta yii realizatsiia mytnymy orhanamy* [Customs policy of the state and its implementation by the customs bodies], monograph, Akademiia mytnoi sluzhby Ukrainy, Dnipropetrovsk, Ukraine, 332 p.
10. Kabinet Ministriv Ukrainy (2019), *Pro zatverdzhennia polozhen pro Derzhavnu podatkovu sluzhbu Ukrainy ta Derzhavnu mytnu sluzhbu Ukrainy* [About Approval of the Regulations on the State Tax Service of Ukraine and the State Customs Service of Ukraine], *Postanova KМУ* dated 06.03.2019 no. 227, available at: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-zatverdzhennya-polozen-pro-derzhavnu-podatkovu-sluzhbu-ukrayini-ta-derzhavnu-mitnu-sluzhbu-ukrayini> (access date May 12, 2019).
11. Verkhovna Rada URSR (1991), *Pro mytnu spravu v Ukraini* [About Customs Affairs in Ukraine], *Zakon Ukrainy* dated 25.06.1991 no. 1262-XII, *Vidomosti Verkhovnoi Rady URSR*, no. 44.
12. Kabinet Ministriv Ukrainy (2017), *Pro skhvalennia kontseptualnykh napriamiv reformuvannia systemy orhaniv, shcho realizuiut derzhavnu podatkovu ta mytnu polityku* [About approval of conceptual directions of reforming the system of bodies implementing the state tax and customs policy], *Rozporiadzhennia KМУ* dated 27.12.2018 no. 1101-p, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1101-2018-%D1%80> (access date May 12, 2019).
13. Rysich, Y.L. (2001), "Regarding the question of the term "customs policy"", *Aktualni problemy pidhotovky fakhivtsiv z mytnoi spravy: materialy naukovo-praktychnoi konferentsii* [Actual problems of training specialists in customs business: materials of scientific and practical conference], AMSU, Dnipropetrovsk, Ukraine, pp. 134-136.
14. "Government portal", available at: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-utvorennia-derzhavnoyi-podatkovoyi-sluzhbi-ukrayini-ta-derzhavnoyi-mitnoyi-sluzhbi-ukrayini> (access date May 12, 2019).
15. Nagorichna, Olga (2016), "On the Issue of the Institutional Reform of the Fiscal Bodies and Their Scientific Support", *Eurasian Academic Research Journal*, no. 5(05), pp. 20-25.

Нагорічна О.С. ЕВОЛЮЦІЙНІ АСПЕКТИ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ МИТНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Мета. Дослідження еволюційних аспектів становлення та розвитку митної політики в Україні.

Методика дослідження. Теоретичною та інформаційною основою дослідження стали праці провідних вчених у галузі митної справи, а також нормативно-правові акти, що стосуються формування митної політики. В процесі дослідження використано такі методи, як: діалектичний і монографічний (при опрацюванні наукових публікацій); аналіз і синтез (при вивченні нормативно-правових документів з теми дослідження); табличний і графічний (при наочному представленні отриманих результатів); абстрактно-логічний та узагальнення (при формулюванні висновків та пропозицій).

Результати. Розглянуто основні еволюційні етапи становлення митної політики в Україні. За результатами аналізу поняття митної політики, функціоналу структурних підрозділів ДФС, а також міжнародних документів митного спрямування виокремлено й охарактеризовано такі функції митної політики, як: захисна, управлінська, прогностична, нормативна, регулятивна та інтегруюча. Обґрунтовано принципи формування та реалізації митної політики, а саме: законності, професіоналізму, цілісності та системності, співпраці (взаємодії), лідерства, прозорості, чесності, передбачуваності, соціальної відповідальності, відповідальності. Сформовано авторське бачення механізму формування та реалізації митної політики.

Наукова новизна. Дістало подальшого розвитку обґрунтування еволюційних засад становлення і розвитку митної політики в Україні, що дало змогу сформувати основні принципи та механізм її формування та реалізації.

Практична значущість. Результати проведеного дослідження можуть слугувати підґрунтям подальших наукових розвідок стосовно еволюції митної політики в Україні та вибору векторів її трансформації в умовах інституційних змін.

Ключові слова: митна справа, митна політика, функції митної політики, Митний кодекс України.

Nagorichna O.S. EVOLUTIONAL ASPECTS OF DEVELOPMENT AND CUSTOMS POLICY DEVELOPMENT IN UKRAINE

Purpose. The aim of the article is the investigation of evolutionary aspects of Formation and Development of Customs Policy in Ukraine.

Methodology of research. The theoretical and informational basis of the study is the works of leading scientists in the field of customs, as well as legal acts related to the formation of customs policy. The following methods are used in the process of research: dialectic and monographic (in the process of scientific publications); analysis and synthesis (when studying normative legal documents on the subject of research); tabular and graphic (with a visual representation of the results); abstract and logical and generalization (in the formulation of conclusions and proposals).

Findings. The main evolutionary stages of the formation of the customs policy in Ukraine are considered. According to the results of the analysis of the concept of customs policy, functional of the structural divisions of the DFS, as well as international customs documents, the following customs policy functions are defined and described: security, management, forecasting, normative, regulatory and integrative. The principles of the formation and implementation of customs policy, namely: legality, professionalism, integrity and consistency, cooperation (interaction), leadership, transparency, honesty, predictability, social responsibility, responsibility, are grounded. The author's vision of the mechanism for the formation and implementation of customs policy is formed.

Originality. The further development of the justification of the evolutionary principles of the formation and development of customs policy in Ukraine has been further developed, which has made it possible to formulate the basic principles and mechanism of its formation and implementation.

Practical value. The results of the conducted research can serve as the basis for further scientific research concerning the evolution of customs policy in Ukraine and the choice of vectors of its transformation in the context of institutional changes.

Key words: customs, customs policy, customs policy functions, Customs Code of Ukraine.

Нагорична О.С. ЭВОЛЮЦИОННЫЕ АСПЕКТЫ СТАНОВЛЕНИЯ И РАЗВИТИЯ ТАМОЖЕННОЙ ПОЛИТИКИ В УКРАИНЕ

Цель. Исследование эволюционных аспектов становления и развития таможенной политики в Украине.

Методика исследования. Теоретической и информационной основой исследования стали труды ведущих ученых в области таможенного дела, а также нормативно-правовые акты, касающиеся формирования таможенной политики. В процессе исследования использованы такие методы, как: диалектический и монографический (при обработке научных публикаций); анализа и синтеза (при изучении нормативно-правовых документов по теме исследования); табличный и графический (при наглядном представлении полученных результатов); абстрактно-логический и обобщения (при формулировании выводов и предложений).

Результаты. Рассмотрены основные эволюционные этапы становления таможенной политики в Украине. По результатам анализа понятия таможенной политики, функционала структурных подразделений ДФС, а также международных документов таможенного направления выделены и охарактеризованы такие функции таможенной политики, как: защитная, управленческая, прогностическая, нормативная, регулятивная и интегрирующая. Обоснованы принципы формирования и реализации таможенной политики, а именно: законности, профессионализма, целостности и системности, сотрудничества (взаимодействия), лидерства, прозрачности, честности, предсказуемости, социальной ответственности, ответственности. Сформировано авторское видение механизма формирования и реализации таможенной политики.

Научная новизна. Получило дальнейшего развития обоснование эволюционных основ становления и развития таможенной политики в Украине, что позволило сформировать основные принципы и механизм ее формирования и реализации.

Практическая значимость. Результаты проведенного исследования могут служить основой дальнейших научных исследований относительно эволюции таможенной политики в Украине и выбора векторов ее трансформации в условиях институциональных изменений.

Ключевые слова: таможенное дело, таможенная политика, функции таможенной политики, Таможенный кодекс Украины.